

„Fanatikerne“, Maleri af A. Tidemand.

Paa den nordiske Konstudstilling, der i for Sommer afholdtes i Stockholm samtidigt med den store Scandinaviske Industriudstilling, tiltraf A. Tidemands Maleri „Fanatikerne“ sig den mest udeelte Opmærksomhed. Vi ser os istand til at give en Afbildning af dette Kunstværk efter „Ny Illustreret Tidning“ og kunne med Hensyn til dets Betsværelse følge den Dmtale, det har fundet i B. Bjørnsøns „Norst Folkblad“.

„Efter i en Række Malerier, blandt hvilke man især vil mindes Haugianerne og det store Nadverbillede, at have skildret religiøse Stemninger af reen og sjon Art, er den naafuldige Mester i det Maleri, vor Afbildning gjengiver, traadt hen til, hvad man kunde kalde det religiøse Livs Natfælde, den selogode, dømmende Fanatisme, der desværre sjældent undlader at vise sig ved enhver alvorligere og om sig gribende aandelig Vækkelse og følger med som dennes hæslige Brængbillede. De fleste af vore Læsere ville mindes, hvilken Forfærdelse det naatte over hele Norge, da man for nogle Aar siden modtog Efterretningen om de strækfelige Optrin i Klausolejns. Det var det første alvorlige Varsel, man fik om, at den Vækkelse, som Mange søgte en saa ublandet Glæde over, allerede stod paa Dørgangen til aandeligt Wildskab. Senere er der fra mange Kanter i Landet kommet Beretninger, der synes at give grundet Anledning til at frygte for, at det norske Folk, især i de mere spredt beboede Strøg, har et usædvanlig stærkt Anlæg til religiøs Fanatisme med alle dens hæslige Kjendemerker: egenkærligt Hojmod, Lyft til at domme og fordømme Enhver, der ikke opfatter de religiøse Sandheder paa samme Maade som de selv, Haardhed og Hensynsløshed i de reent menneskelige Forhold. Det vilde være at ønske, at man i Skrift fik en ligesaa fuldstændig og gribende Skildring af denne uhyggelige Side af det norske Folkets, som den, Tidemand i sit Billede, med de Midler, der staa til Malerikonstens Raadighed, har givet. Det mangler desværre ikke paa Materiale til en saadan Skildring, og om man end maatte regne paa, at den vilde vække Forbittrelse hos dem, hvis Skjæbne og Usundhed den blottede, saa vilde dette dog være for Intet at regne mod den Hjælp, man derved kunde yde de Mange, Geistlige som Lægmand, der Aar ud og Aar ind maae staa i Kampen mod dette Uvæsen. For dem vilde det være en god Haandskrænkning at faae et Overblik over den religiøse Sygeligheds Historie i det hele Land, Aarsagerne til den og de forskjellige Former, hvorunder den aabenbarer sig. En sammenhængende Indsigt i Sagen i dens Helhed vilde uden Tvivl give større Besindighed og Klarhed ligeoverfor de enkelte Tilfælde, der, læsrevne og ofte uklart fremtrædende, let kunne forvirre med Hensyn til Maaden, paa hvilken de rettelig bør behandles.

Tidemands Billede skildrer de enkelte Personer, der optræde i dette uhyggelige Skuespil, med saadan Skarphed og Tydelighed, at en vidtløftigere Forklaring af hver Enteltes Rolle bliver overflødig. De mest fremtrædende ere den jernhaarde Mand, der midt i Stuen med Bibelen i Haanden og stræksindjagende Ord paa sin Tunge river Tilhørerne med sig ind i sin ophidsede Indbildningskrafts Syner — og den gamle, hegeagtigt udseende Kvinde ligeoverfor ham, der læster Haanden og hylér i dyrtidlig Biddhed. Rundt om i Tilhørerkredsen kan man følge det Indtryk, Prædikanterens Ord gjør paa de forskjellige, og saaledes samler det hele Billede sig til en fra Compositionens Side rig og anstuelig Fremstilling.“

En Ansøgning om Allokertjeneste

(til Bøien i Throndhjem).

Højædle og Dybsomme, Særbejorne Hr. Magnificentius et Superintendentius, Vællærde! Collega!

Vi lærde aandelige Fædre læse den højaandelige Bibelbog: Skriften kaldet; hvilken jeg, for min egen Nytt, meget net har ladet indbinde i sort Carduan, erindrende mig de højt betænkelige Ord hos Lucan i det 10de: Saa du hen og gjør ligesaa! Hvilket hartad lyder saaledes i Grundsproget: Gaf hen og søg dig et Rum og en Geleghed, hvormed du dig vel og hæderlig forsørge kan, som skrevet staaer: Maa Mennesket ikke lide meget og altid være istand paa Jorden! Og Syrach siger, at Løgn er Mennesket en skadelig Ting; men vi lærde Mænd ere dog meget uens heri; som skrevet staaer: Hvert Rige, som vorder uens med sig selv, bliver øde; thi da Junker von Quæstens Sig blev i Jorden institueret og incorporeret, gjorde min sal. Hr. Fader altid hans Begravelseskammer rent, meliorandus et merandus, det er: uden noget Wederlag, som skrevet staaer: Bryd dit Brød for den fattige.

„Seer altsaa, Hr. Superintendentius! Som jeg nogenledes synes at have jus patronatus, det er paa Norst: Naborettighed til min sal. Hr. Faders Kald, som skrevet staaer: Hannem er givet al Magt; og Paulus siger: Vi ere Arvinger Christi og Medarvinger; Og detsom Hr. Superintendentius ret kjendte mig, fulde han sigendes orde: Denne lærde Mand burde ikke alene være Klokker i sin sal. Hr. Faders Sted,

men han burde paa Norst! ogsaa prædike; helst efterdi Venderne fige det Samme, udbrydende i disse prægtige Ord: Hr. Nikolaus! vi unde Eder gjerne Tjenesten; hvilket er det samme som skrevet staaer: De huggede Stenene af Træerne og strøede paa Veien, og Salomon siger: Du er en Rose i Saron og en Lilie udi Dalene; undtagens Veensmanden — durus rusticus flagellum — han siger, at jeg bør ikke have Tjenesten; og det mener den Laabe, han forstaaer sig meget vel paa, som skrevet staaer: Daarlighed er sammenbunden i de Unges Hjert. Men jeg veed meget godt, at han skal et Træ for et Aars Tid siden, hvorfor han maatte sidde in foramine canis, det er paa Norst: i Sundehullet, som skrevet staaer: Den Herren haver fjær, den reoser han; men jeg veed meget vel, hvad den ildefindede Veensmand anser paa; min Kone haver ævensaa gulblommet en Kjørtel som hans Kone; men til mit officium cantorem skal jeg, sandt for Gud! lade min Kone gjøre en sort Laabe; thi der bør være adskilt mellem min Hustru, som skrevet staaer: Imellem os og Eder er der et svælgende Dyb befæstet.

Saa vilde jeg nu gjerne dette Cantorem eller Sangers Embede forlange, som skrevet staaer: jeg maatte atter indgaae i det Hus, af hvilket jeg udgangen er (hvilket betyder i Grundsproget: Xives ikke paa Veien) for at styre alle Graduales, Vocales Dentales, Gutturales, Musicales samt Orales, som skrevet staaer: Alexandriner, Syringer og Libertiner, hvilket betyder saa meget paa Norst som: Færd, Meder og Cleaniter og de, som bo udi Mesopotamia. Befalende Hr. Magnificentius et Superintendentius i Guds trygge Beskjærmelse, indtil Dødens Gud kommer over Monfrere, som skrevet staaer: Kan og et Menneske anden Gang gaae ind i sin Moders Liv og fødes paany. Forblivende iøvrigt Hr. Magnificentius og Superintendentius ydmuge Client.

Binaasen, d. 15de Jan. 1788.

Nikolaus Binaasen.

S. S. Theologiae studiosus, Magister velfortjent, om Netten stulde have sin Gænge, som skrevet staaer: Man sætter ikke sit Bys under en Skjeppe — men forhaabentlig velforordnet Klokker til Binaasen.“

Literatur.

— Den velvillige Interesse, der efterhaanden mere og mere overalt i Europa udenfor Tydskland er bleven vaft for vort Fædreland, har, som bekendt, søgt sit Udtryk paa mange forskjellige Maader; blandt Andet har den viist sig ved en stadigt stigende Opmærksomhed for dets Kunst og Literatur. Medens tidligere af vore Digtere næsten kun S. C. Andersen, og det endda kun som Eventyrdigter, havde nogen Klang i England, har dette Land efterhaanden søgt at indhente det Forsømte ved i Oversættelse at gjøre sig bekendt med en Række danske Digtninge i bunden Stil. I mange tusinde Exemplarer spredtes Goldschmidts geniale Fortælling „En Jøde“ over det britiske Rige; siden Paludan-Müllers Fortælling „Angdomskilden“, Henrik Scharlings „I Rødebo Præstegaard“, „Breve fra Helvede“ og m. a., og i den sidste Tid er der i Edinburgh udkommen en pragtfuldt udstyret engelsk Udgave i 2 Bind af S. S. Ewalds „Waldemar Krones Ungdomshistorie“ under Titlen: „The Story of Waldemar Krones Youth“, forsynet med en kort Fortale af Forfatteren, skrevet isølge Forlaggerens Anmodning.

Vi tilstaae, at det for os vilde være en særegen Tilfredsstillelse, om Mere af denne sidsmævnte Forfatter, navnlig hans sidste Fortælling „Johannes Falk“, ogsaa maatte kunne bane sig Vej udenfor hans Fædreland; thi ligesaa vist nemlig som han ogsaa i andre Henseender i det hele taget rager høit op over den store Brimmel af yngre danske Novelle- og Romanforfattere, ligesaa vist er netop han, paa Grund af den rene og alvorlige Grundtone, der klinger gennem hans Fortællinger, fiktet til at give den fremmede Læser et godt Begreb om, at der findes virkelig Dybde og Alvor hos det danske Folk. Af Bogens Fortale sees, at der i den nærmeste Fremtid fra hans Haand kan ventes et nyt, større Arbejde.

— Rækken af de ved Cand. theol. A. C. Larsen udgivne Fortællinger er forøget med „Pauli Brev til Menighedene i Galatien“, som i disse Dage er udkommet paa Reizels Forlag.

— De under 6te f. M. af S. M. Kongen stadfæstede Love om „Hærens Ordning“ og om „Landcommunerens Styrelse“ ere i billige Udgaver udkomne hos Sr. Wisning og B. Pio.

— Af Oberstlieutenant J. S. Mansas Generalkort over Danmark er der udkommet et nyt, nemlig over Byen paa eet Blad, der ved en emhyggelig Revision og Angivelse af den nyeste Jernbane er at foretrække for det tidligere i to Blade udfærd. (I Commission hos Gad.)

— Af Dr. C. E. Levys „Kortfattet Anvisning for unge Mødre“ er tredje gennemseete Udgave udkommet paa C. A. Reizels Forlag.

— De den 20de f. M. indtraadte Forandringer ved Jernbanetogenes Afgang have nødvendiggjort et nyt Nr. af L. Fabers „Reisehaandbog“; det er ledsaget af en ny Dampskibsliste, er senere forøget med Tagten for directe Billetter, og gjelder indtil Midten af October.

— Paul Riant: „Skandinavernes Reiser til Palæstina under Korstogene“. Tredie Hefte. Foruden en Del Dplysninger om den gaadefulde Prinds Svend af Danmark indeholder det foreliggende Hefte en meget udførlig Fremstilling af den danske Kong Erik Siegods og den norske Kong Sigurd Jorsalofarers Tog til det hellige Land. Med Omhu har Forfatteren gjengivet de forskjellige Beretninger og givet et tiltalende, anstueligt Billede af de tvende Konger, der begge hore til den nordiske Middelalders interessanteste Skikkelser. (Schuboths Forlag).

— E. Mau: „Aandeligt Skattekammer“. En Haandbog for Læg og Lærd, til christelig Dplysning og Opbyggelse. Af denne „Konfobants“ eller bibelsk-christelige Samling af udvalgte Skriftsteder, Ordspog og indholdsrige Tanker er andet Hefte udkommet. (Jørgensens Forlag).

— Hans Knudsen: „Vor Herres og Frelfers Jesu Christi Vignelser“, udlagte og forklarede i Bibel-læsninger. Andet Hefte. Det indeholder en særdeles heldigt gennemført Udlægning af Vignelsen om Skinten blandt Hveden, hvortil slutte sig i naturlig Rækkefølge Vignelserne om „Grøben i Vægt, Sennepskornet, Saurdeigen og Perlen“. Udlægningen er overalt klar og sikker, indholdsrig og belærende; men undertiden ignes Forfatteren i sine kirkehistoriske Begreudelser noget tilbøielig til at komme bort fra sin egentlige Opgave. (Gyldendalske Boghandels Forlag.)

— Hos Routledge i London er der udkommet en illustreret Udgave af „Robinson Crusoe“, hvis Text kun bestaar af Genfælsesord.

— Folkesangeren Mads Hansens „Sange“ have alleerede i saa stor Udstrækning tiltalt det læselystne Publicum, at i meget kort Tid tre Uplag ere udsolgte, og det fjerde er nu udkommet paa Michælens & Tildges Forlag.

— Det i disse Dage udkomne tredobbelte Hefte af „Tidskrift for Krigsvæsen“ optages for Størstedelen af Capitain B. G. Schøllers Fremstilling af „Korsværet af Dybbølstillingen i 1864“. Denne interessante Skildring kan ogsaa erholdes tilkjøbs i Søtryk. (C. E. Loses Forlag.)

— Erik Bøgh vedbliver, naar Aaret er omme, at samle de Beuilletoner, der i et saadant Tidrum have været optagne i „Folkets Avis“. Den i disse Dage udkomne Aargang „Dit og Dat fra 1866“ indeholder desuden hans Forelæsning til „Sigaro's Redacteur og nogle Breve til „Ny Illustreret Tidning“, der gjengiver Stemninger og Tilstande i Kunst, Politik m. m. (Sandrup's Forlag.)

— At den Maade, hvorpaa vore Værelser opvarmes, er uhenigtsmæssig, er ofte anerkjendt, uden at der dog er raadet tilstrækkelig Våd paa at afhjælpe Ondet, eller truffet passende Foranstaltninger derfor ved Opførelsen af nye Huse. I denne Henseende kan man søge fornuftige Raad i en lille Bog: „Om Opvarmning og Ventilation i Beboelses-Værelser“, der er udkommet paa B. L. Wallings Forlag i Christiania. Sagen har saa overordentlig stor Bigtighed i Henseende til Sundhed, Hygge og Oekonomi, at man burde være overbeviist om, at der af Sagkyndige tages Hensyn til disse klare Bemærkninger.

— „Samlinger til jydsk Historie og Topografi“, der udgives af det jydsk historisk-topographiske Selskab, er forøget med et tredje Hefte, der indeholder forskjellige større og mindre Bidrag. (Forlagt af M. M. Schulz i Aalborg.)

Musik.

— „Kortfattet Orgelskole“ af Carl Mortensen er en praktisk Haandbog til Veiledning for Skolelærer-Seminariisterne. Det er ikke alene nødvendigt at lære, hvorledes man skal behandle et Orgel, men det er ogsaa hensigtsmæssigt at blive fortrolig med dette Instruments indre Sammensætning. Om begge Dele indeholder denne Bog den fornødne Dplysning, og da den desuden i Vælskerne og Stykkerne afgiver tilstrækkeligt Stof til et heelt Curfus, udfylder den virkelig med Rette sin Plads i den musikalske Literatur. (C. E. Loses Forlag.)

— „Musikalsk Musæum“ har nu tilbagelagt eenogtyve Aar og har ogsaa i den nu sluttede Aargang usvækket bevaret Interessen. I dens anden Halvdeel optager Meyerbeers „Huguenotterne“ en stor Part af Bidragene; men ikke desto mindre har der stadigt været Plads til andre klassiske Bidrag af indenlandske eller fremmede Componister, og disse ere, til Fordeel for Yndere af den lettere Musikart, afveglende afløste af Danske og Smaaafange. (Emil Erslevs Forlag.)

— Af Emma Dahl, hvis Composition til Bjørnsøns „Maria Stuart“ vi nylig havde Leilighed til at omtale, er et andet lille Arbejde, „Edderkoppen“, kommet os ihænde, der ret karakteristisk gjengiver B. Schaldemøses Text. (Joh. Dahls Forlag i Christiania.)

Blandinger.

— Med hvilken Nøiagtighed Illustrationer ofte gjengives i tydske Blade indeholder den hos Payne i Leipzig ud-